

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Racism, modernity and identity on the Western front
Fennema, M.

Citation

Fennema, M. (1996). Boekbespreking van: Racism, modernity and identity on the Western front. *Acta Politica*, 31: 1996(2), 185-187. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3450399>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3450399>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

stellen wanneer men deze keuze legt naast de zelfselectie van een beroepspositie (zoals 'overige arbeiders'). De constatering van een 'eigen cultuur en leefstijl' is ook geen grote klus wanneer men zich baseert op het bestaan van 'significante' verschillen in gemiddelde schaalscores van de klassen. En dan beginnen we nog geeneens zuinigjes Hollands over de verantwoording van 'cafébezoek' als culturele activiteit. Soms wordt van dataproblemen retorisch wel werk gemaakt. Bijvoorbeeld zo (p.77): we zouden graag iets zeggen over de convergentie tussen arbeiders en bedienden. Daarvoor hebben we longitudinale data nodig. Die hebben we helaas niet. Echter, als de convergentie voltooid zou zijn, dan zouden we nu geen verschillen meer aantreffen. Laten we dat dan maar gaan onderzoeken.

Ondanks het ontbreken van een scherpe gemeenschappelijke vraagstelling, is er wel een dominant perspectief aan te wijzen en dat is het verdwijnen van de arbeidersklasse. Verburgerlijking, fragmentatie, convergentie, het zijn verdwijnbegrippen. De arbeidersklasse neemt kwantitatief af, verbrokkelt of wordt anderszins onherkenbaar, zo is de verwachting en de conclusie is grofweg dat het nog niet zover is. De interesse is gericht op de bovenkant van een ouderwetse arbeidersklasse. Men zoekt in het boek tevergeefs naar implicaties van hedendaagse discussies over de proletarisering van het midden (Berting), de onderklasse (Dahrendorf) of het dienstverleningsproletariaat (Esping-Andersen). Empirisch is het ook vreemd dat in een boek over 'opvattingen en leefstijl' verschillen in de klassensamenstelling van huishoudens en de gevolgen van individuele mobiliteit nauwelijks aan de orde komen. Intergenerationele mobiliteit is wel een belangrijke factor voor de culturele leefstijl in de bijdrage van Harry Ganzeboom. Er is echter meer mobiliteit. Het zal toch wel wat uitmaken of men decennia vastzit op een beroerde positie of daar slechts tijdelijk verblijft als bijklussende student, inburgerende migrant of herintredende moeder.

Al met al acht ik het boek geslaagd als overzicht van Nederlandstalig vragenlijstenonderzoek naar sociaal-economische categorieën. Als zoektocht naar de huidige arbeidersklasse schiet het ernstig tekort. Afgezien van de eerder genoemde gebreken, is daarvoor meer conceptuele inspanning nodig dan nu collectief is gepleegd. Moeilijk te handhaven lijken me bij voorbeeld de gehanteerde tweedelingen van objectieve klassepositie en subjectieve individuele voorkeuren, of wat de laatste betreft van vrije tijd ('leefstijl') en politiek bewustzijn. Hier lijkt me nog wat te leren van het huidige, mede door het werk van Bourdieu geïnspireerde, Duitse onderzoek naar 'sociale milieus' (Michael Vesters *Soziale Milieus im gesellschaftlichen Strukturwandel*; Gerhard Schulzes *Die Erlebnisgesellschaft*; en Peter Altheits *Zivile Kultur*).

Daarin gaat het om combinaties van sociaal-economische omstandigheden, zelfbeelden en levensdoelen. Opleidingsniveau en leeftijd (levensfase) blijven belangrijke kenmerken en vooral het laatste gegeven is lastig in een klassentheoretische vraagstelling. Van deze zoektocht naar collectieve identiteiten is niettemin meer inzicht te verwachten in de moderne klassenformatie dan van de beantwoording van de vraag hoeveel drankgebruik en partijvoorkeur er nog direct voortvloeien uit de beroepsuitoefening.

Paul Dekker

Rattansi, A., & Westwood, S. (eds.), **Racism, modernity and identity on the Western front**. Polity Press, Oxford 1994

In this collection of essays, specialists in the field of race relations give their view on the character of racism and its relation with (post)modernity in the Western world. The authors implicitly or explicitly define themselves as 'progressive' and they have been marxist or 'marxisant' in some part of their vocational past. So the common denominator of the book is a view from the left. Since we can safely assume that the editors have invited the best of 'progressive' scholars around, the quality of the book reflects the intellectual quality of the contemporary left. From a scientific point of view this quality is very disappointing.

First, the postmodern framework is far from coherent and consists mainly of a 'langue de bois'. Ali Rattansi summarizes in a very long introductory article his theoretical goals as follows: '1. The effects of a 'postmodern' decentring, de-essentialization and 'detotalization' or 'undoing' of the social. 2. A decentring of the racist subject.' (p.60)

Rattansi goes on to explain that the postmodern framework allows for changes in the social structure and hence for changes in identities, that it emphasizes contradictions in the social structure and hence contradictory identities. Social reality is of course in constant flux and is part of processes of construction and deconstruction. But what these new insights teach us about social reality remains unclear.

Secondly, there is hardly any empirical investigation presented in the book. Most essays are of a historical and sketchy nature. Hence we do not learn much about contemporary racism. The only exception is the research presented by Sallie Westwood on racism and mental illness. Westwood discusses the finding that African-Caribbean immigrants in Great Britain are twelve times more likely to suffer from schizophrenia than the native whites. She has interviewed seventeen schizophrenic African-Caribbeans and Asians and the evidence from these interview point, according to Westwood, into the direction that the process of migration and the impact of racism has something to do with this higher rate of mental illness. The presentation of the interviews, however, is very meager indeed. Neither the data nor the conclusions go much beyond what the Antillian psychiatrist Frantz Fanon had already found some thirty years ago.

Thirdly, the references used by most authors are rather partisan. Robert Young, in his chapter on racism and colonial discourse maintains that the discursive analysis of colonialism goes back to Edward Said's *Orientalism* published in 1978. Young does not discuss Henri Baudet's brilliant little essay, *Paradise on Earth: Some thoughts on European Images of Non-European Man*, published in 1965, or Pierre van den Berghe's controversial *Race and Racism: A Comparative Perspective* (1967). Neither does he mention the excellent work of Gordon K. Lewis, *Slavery, Imperialism and Freedom* (1978). None of these authors are referred to in this book, even though their work is in the field of cultural analysis of colonial discourse. Are they neglected because they did not frame their cultural and philosophical analysis in terms of 'deconstruction' and 'identities'?

Fourthly, all contributors tend to be very critical as to what they call mainstream or traditional scholarship, but they are very uncritical about their own, 'critical analysis'. The Dutch anthropologist, Jan Nederveen Pieterse, for example, shows that European culture is very much influenced by the non-European world. Europe should therefore be written as 'Europe'. Yet the same goes, of course for 'Africa' and 'Asia', which are, however, by Nederveen Pieterse treated as singular entities without inverted commas. When he concludes his essay by saying 'European culture is hybrid culture' (p.146) he implicitly assumes that European culture is a mix of cultures which once were 'pure' or 'non-hybrid', just as a biological hybrid is 'an offspring of animals or plants of different species'. All this sounds like an attack on Gobineau's conception of race and culture which unconsciously leads him to adopt the latter's theoretical framework. Furthermore, the wish to debunk Eurocentric historiography sometimes leads the author to miss the point. For example when he says: 'The first item of technology exported from Europe to the Orient was a clock in 1338; meanwhile in China mechanical clocks had been in use since at least the eleventh century.' True enough, but Su Sung's clock-tower was used by priests as a mechanical device to advise the emperor on important decisions like the marriage of his children, to make war or peace etc. They were not used to discipline daily time according to the rhythm of the clock. Hence the essence of modernity, that is the economy of time, escapes him.

There are, of course, also some interesting articles. Robert Young discusses Bernal's *Black Athena*, and how the discussion in 19th century United States about the ethnic origins of Greek and Egyptian civilisation was informed by the discussion on slavery. He also presents some interesting ideas about the racist preoccupation with miscegenation and hybridity.

Michel Wieviorska emphasizes the distinction between colonial racism and nationalist racism, that is, inegalitarian racism versus differentialist racism, a distinction which has been elaborated in France by Pierre-André Taguieff. The same analytical distinction is made by Cathie Lloyd in her account of the predicament of the anti-racist movement in England and France. Wieviorska also makes a distinction between different levels of racism, according to the political salience of racism. However, these taxonomic exercises provide descriptions and journalistic accounts rather than explanations and analyses.

My main point, however, is that most essays are political rather than scientific in character and contain more often than not a high level of utopianism. Not only is it implicitly assumed that Western culture is inherently racist, but also that there exists a possibility for a world without exclusion and without assimilation. The authors project a paradise on earth, where each of us can assume any identity he or she wants, without being excluded, harassed, or discriminated against. In this ideal society it will be possible to be European in the morning, American in the afternoon, African in the evening and Asian at night-time, without ever becoming European, American, African or Asian – to paraphrase a famous utopian expression of Friedrich Engels and Karl Marx. In that sense all authors are still extraordinary modern. They express the very Western sense of guilt and self-castigation by associating the evil with capitalist

expansion (Miles and Nederveen Pieterse) and cherish the idea of the noble Ethiopian, the guiltless victim.

Henri Baudet has shown, in the above-mentioned essay, that ruthless economic expansion and the orientalist admiration for the non-European man are intimately connected. Christian culture incessantly searched for paradise, and located this paradise in the non-European world. That, according to Baudet, was the prime incentive for the expeditions to Africa during the 15th century. It also motivated Columbus on his way to India, and it made him consider the Indians as the 'bons sauvages' who were to replace the 'bons Ethiopiens'. The search for a paradise on earth expressed itself from the 17th century onwards in a series of Utopia's, starting with that of Thomas More and Francis Bacon's *New Atlantis*. These utopia's were to become more and more scientific projects. Three centuries later, scholars are still striving for a better world and they assume that science – or better progressive scientists like themselves – can point out the way towards this *Atlantis*. There is something extremely attractive in the conception of a world without evil.

Meindert Fennema

H. McD. Beckles & B. Stoddart (eds.), **Liberation cricket: West Indies cricket culture**. Manchester University Press, Manchester 1995

In Nederland wordt door wetenschappers nauwelijks aandacht besteed aan de relatie tussen politiek en sport. Toch gebruiken of gebruikten vele politici de sport voor hun doeleinden. Om slechts enkele recente voorbeelden te noemen: naast de grote mogelijkheden probeerde vooral de DDR door sportprestaties prestige en mogelijk ook nationale trots op te bouwen. Hetzelfde doet momenteel China met alle mogelijke middelen. Nelson Mandela bezoekt wedstrijden op strategische momenten (rugby en voetbal) om via de winnende gemengde teams de bevolking erop te wijzen dat samenwerking tussen de rassen tot grote successen kan leiden.

De laatste 20 jaar is een aantal boeken verschenen over sport en politiek. In het bijzonder in relatie met de Olympische spelen wordt dit onderwerp aan de orde gesteld (zie p.252 van het besproken boek voor verwijzingen). Omdat niet veel mensen in Nederland een boek over cricket ter hand zullen nemen, wil ik aangeven waarom het loont om het boek van Beckles en Stoddart te lezen wanneer U geïnteresseerd bent in dekolonisatie en staatsvorming.

Iedereen weet wel dat cricket de sport is die het meest geassocieerd wordt met de typische Britse cultuur van de hogere klassen, en dus in de vroegere koloniën werd geassocieerd met de sport van de overheersende Westeuropese blanke machthebbers. Waarschijnlijk weten minder mensen dat het merkwaardige zich heeft voorgedaan dat juist in deze sport een vroegere kolonie met een volledig uit zwarten bestaand team gedurende meer dan 20 jaar de wereldhegemonie heeft gehad. Merkwaardiger is nog dat dit werd gerealiseerd door een team dat een 'land' vertegenwoordigt dat